

**Posudek vedoucího práce na diplomovou práci Petera Richarda Pinarda
„Rundfunkpolitik im Protektorat Böhmen und Mähren 1939-1942 unter besonderer
Berücksichtigung der politischen und antisemitischen Sendungen des Tschechischen
Rundfunks“**

Je potěšitelné, že předložená práce odpovídá trendu, který se několik let projevuje na naší katedře, totiž že předkládané diplomové práce znamenají leckdy podstatný badatelský přínos. Tak je tomu i s tématem, kterému věnoval svoji pozornost R. Pinard. Neboť otázky rozhlasové politiky v tzv. Protektorátu Čechy a Morava zůstaly zatím – nehledě na krátké zmínky v některých přehledových a syntetických pracech – v podstatě stranou soustavného badatelského zájmu.

Autor si klade za cíl nejen rekonstruovat vývoj rozhlasu za protektorátu jako instituce, nýbrž i analyzovat utváření jeho programu, zejména s ohledem na otázku, nakolik byl program produktem okupantů a nakolik jej ovlivňovali Češi. Programovou analýzu soustředí na prezentaci dvou hlavních ideologických postulátů nacistického režimu českému obecenstvu, tj. ideologie velkoněmeckého prostoru v Evropě a postavení Čechů v jeho rámci a především antisemitismu – připusťme jen v této souvislosti, že první jmenovaným problémový komplex přišel v celkovém kontextu práce přece jen poněkud zkrátka. Opatrně nadhazuje i otázku nejtěžší: jak na nabízený program reagovali čeští posluchači.

Časově vymezuje svoji práci lety 1939-42 – jeho analýza jasně ukazuje, že i v rozhlasové politice byl nástup R. Heydricha přelomem. Značnou pozornost věnuje vývoji rozhlasu v Československu, Německu a Rakousku i před rokem 1939, i když by se vyplatilo tuto část ještě jednou promyslet a zúžit pozornost především na ty aspekty, které autor sleduje i v období okupace – např. je tedy otázkou, zda podrobně analyzovat celkovou programovou a organizační strukturu prvorepublikového Radiojournalu, když v období okupace o ní již není prakticky řeč. Neškodilo by rovněž, nabídnout čtenáři, který vždy tihne k jisté pohodlnosti, určité závěry o shodách či odlišnostech v rozhlasové politice ve sledovaných zemích apod.

Rád bych předem upozornil, že práci považuji za velmi zdařilou. Autor provedl náročnou archivní rešerši a zdá se, že se mu v podařilo shromáždit prakticky všechny dochované dokumenty k problematice, i když jsou poměrně nepřehledně roztroušeny v nejrůznějších archívních fondech. Navíc dokázal, že schopen složitou materii zpracovat a vyvodit z ní vyvážené a myšlenkově podnětné soudy a závěry – za obzvláště cenné považuji jeho úvahy o obsahových, jazykových i technických otázkách utváření politické propagandy v rozhlase (zejména v kapitole o E. Moravcovi) a o její možné účinnosti na české publikum – i když v této souvislosti by se autor mohl pokusit opřít o dobové představy např. o obsahovém zpracování rozhlasových přednášek a technice jejich přednesu apod., jestli v nějaké ucelené podobě vůbec existují.

Čili pokud jsou v tomto posudku formulovány připomínky, jedná se spíše o náměty k zamyšlení pro případnou další práci na tématu. Čtenář by se především více dozvědět o celkové programové struktuře protektorátního rozhlasu během okupace. Z textu totiž není zřejmé, jakou část ve vysílacím schématu analyzované propagandistické pořady vůbec zaujímaly a co se tedy jinými slovy v rozhlase dělo, když zrovna nemluvil Moravec nebo Kříž. Právě díky absenci celkového rámce působí analytické části poněkud osamoceně – kapitola o Moravcovi působí vůbec jako (ostatně velmi zdařilá) samostatná studie vložená do textu a část o dělnickém rozhlase jako jakýsi ne zcela organický dodatek. Pokud se týče Moravce a Kříže, tedy obou „mouřeníků“ české rozhlasové propagandy tohoto období, nejsem si, zda není přece jen nutné více rozlišovat: Kříž byl zaměstnancem rozhlasu a jeho pořady byly vlastním produktem instituce. Naproti tomu Moravcovi dával rozhlas prostor jako politickému činiteli. Ale byl Moravec jediným? Nevysílal rozhlas třeba novoroční

projevy státního prezidenta nebo projevy říšských představitelů? A nakolik byla prostředkem ideologického ovlivňování celá oblast (těžko říci jak rozsáhlá, protože v práci se o ní nemluví) běžného politického zpravodajství?

Některá místa v práci by si zasloužila přece jen bližšího vysvětlení. Např. čtenáře určitě zaujme, že k zestátnění rozhlasu dochází v Německu již v roce 1932, ale nic bližšího se o takto zásadní změně nedozví (s. 15). Podobně si nejsem zcela jist, jestli čtenář z textu pochopí smysl a účel duality stanic Reichssender Böhmen a Radiojournal (kap. 3.2. a 3.3.). Slušelo by se podotnout, že nedostatkem papíru netrpěl jen komunistický, ale i nacistický režim. V roce 1943 došlo v protektorátu k „vyčesávání“ zásob starého papíru, což postihlo mj. spisovny a archívy řady institucí a podniků – pravděpodobně již zde je nutné hledat prapůvod četných mezer v protektorátních, ale starších fondech (s. 35). Pasáž o protektorátních odborech (s. 122-123) by bylo možné opřít o širší fundus odborné literatury (vedle zmíněného Brandese zcela určitě Pokorný, Léhar nebo Hais). Autor by měl znovu uspořádat „Quellen- und Literaturverzeichnis“ a důsledně rozlišovat mezi jednotlivými skupinami zdrojů (tj. nepublikované a publikované prameny, včetně internetových zdrojů, dobový tisk a literatura).

Domnívám se, že shora vyjmenované aspekty a dílčí nedostatky nemění nic na celkově záslužné práci R. Pinarda, doporučuji ji proto k obhajobě a navrhuji ji hodnotit stupněm „výborně“.

23.6.2006

doc. PhDr. Jaroslav Kučera, CSc.